

CSERMELYI JÓZSEF Egy 18. századi őstábla forrásértéke*

Nyugat-Magyarország 15–16. századi történelmében nagy jelentőséggel bírnak azok a Habsburg-tartományokból, esetleg még azokon is túlról érkező németajkú zsoldosvezérek, akiknek III. Frigyes és utódai elzálogosították a birtokukba került határvidéki uradalmakat – Borostyánkő, Fraknó, Kabold, Kismarton, Kőszeg, Lánzsér (1563-ig), Sopron (1463-ig), Sopronkertes (1463-ig), Rohonc és Szarvkő –, így aktív szerepet játszottak e határmenti régió nem ritkán háborúkkal terhes késő-középkori történelmében.

A salzburgi egyházfejedelemségből származó Weispriachok is egyike volt ezeknek a családoknak, s többségükkel ellentétben meglepően hosszú ideig, egy 1488 és 1493 közti rövid időszakot nem számítva 120 évig folyamatosan jelen voltak Nyugat-Magyarországon, nem ritkán több uradalmat is birtokolva.¹ E család három ispánt adott Sopron megyének, előbb Sigmund (1466–1470, 1471–1473)², majd fia, Andreas (1482–1485)³, végül pedig unokája, Hans (1529–1550)⁴ viselte e tisztséget, ugyanakkor rokonságukhoz tartozott ezen felül még legalább két soproni ispán, Dietrich von Hartitsch (1518–1529)⁵ és Erasmus Teuffel (1550–1552)⁶. Többek között az ilyesfajta rokonsági háló feltérképezéséhez van szükség

genealógiai vizsgálatokra, a töretlen népszerűségnek örvendő családkutatásra, családfák rajzolására is.

Természetesen semmi nem tudja pótolni az eredeti, kortárs források alapján kikövetkeztetett rokonsági viszonyokat, de ha a kutató abban a szerencsében részesül, hogy kezébe kerül egy 18. században rajzolt őstábla, rajta addig feltérképezetlen „területekkel”, mindenképp meg kell azt vizsgálnia, hogy vajon megbízható munkáról van-e szó, amely megfelelő óvatossággal felhasználható egy-egy homályosabb hipotézis támogatására, vagy csupán tudománytörténeti érdekességet tulajdoníthatunk neki, mint annyi társának.

A szóban forgó forrás Judith von Weispriach őstáblája, amely a Harrach család levéltárában maradt fenn, Alois Thomas (1669–1742) és II. Ferdinand Bonaventura von Harrach gróf (1708–1778) családtörténeti gyűjteményében.⁷ Ennek nagysága (összesen 20 doboz, több, mint 400 családdal) arra figyelmeztet, hogy nem feltétlenül a közeli rokonság motiválhatta a készítőket, hogy foglalkozzanak Judith von Weispriach őseivel. Kutatásaim során magam sem találtam nyomát egyenes ági rokonságnak.

Az őstábla ágai

A következőkben sorra össze kell hasonlítani az őstábla adatait kontrollforrásokkal. Célszerű ezt áganként megtenni a könnyebb kezelhetőség miatt, elsőként azonban ellenőrizni kell a Judith von Weispriachra vonatkozó adatokat. Az ő férjeként Maximilian von Polheim wartenburgi bárót és császári kapitányt tüntették fel, ezt igazolják például az aggssteini uradalom zálogbavételére vonatkozó 1572-ben kelt iratok is.⁸ Fontos megjegyezni, hogy a szakirodalom egy része összekeverte Judith és nővére, Esther férjét, így előbbit a Kreig családba „házasították be”.⁹

* A szerző bécsi kutatásait a Magyar Ösztöndíj Bizottság kéthónapos Collegium Hungaricum (CH2/40793), valamint kéthetes Campus Hungary (B1/IR/10635) ösztöndíjjal támogatta.

¹ A nyugat-magyarországi záloguradalmak történetéhez lásd: *Bariska István: A Szent Koronáért elzálogosított Nyugat-Magyarország*. Szombathely, 2007.

² *Horváth Richárd: Sopron megye tisztségviselői a késő középkorban (1458–1526)*. *Soproni Szemle*, 68 (2014) 74–87, itt: 81–82.

³ Uo. 82.

⁴ Jelentés a beiktatásról: Österreichisches Staatsarchiv (a továbbiakban: ÖStA), Haus-, Hof- und Staatsarchiv (a továbbiakban: HHStA), Ungarische Akten Allgemeine Akten Fasc. 10. Konv. B. fol. 73. Leváltására: ÖStA, Allgemeines Verwaltungsarchiv-Finanz- und Hofkammerarchiv (a továbbiakban: AVA-FHKA), Alte Hofkammer, Gedenkbücher, Österreichische Reihe 65. kötet 265. rv.

⁵ *Horváth R.*: i. m. 85. Itt közölt leváltási dátuma azonban téves, mert Weispriach 1529. évi kinevezése (4. jegyzet.) után kelt iratok már nem nevezik ispánnak: pl.: *Házi Jenő: Sopron szabad királyi város története. I. rész* 7. köt. Sopron, 1929. nr. 301. (376–377.)

⁶ Teuffel török fogságba esett a palásti csatában. *Forgách Ferenc: Emlékirat Magyarország állapotáról Ferdinánd, János, Miksa királysága és II. János erdélyi fejedelemsége alatt.* (Ford. Borzsák István.) In: *Humanista történetírók.* (Szerk. Kulcsár Péter.) Bp., 1977. 567–1039, itt: 615.

⁷ ÖStA AVA. Familienarchiv Harrach, Familie in genere Kt. 36. Nr. 5. (Weispriach von)

⁸ ÖStA AVA-FHKA Niederösterreichische Herrschaftsakten (NöHA) A-7 (Aggstein) fol. 273–282.

⁹ *Payr Sándor: A dunántúli evangélikus egyházkerület története I.* Sopron, 1924. 22. *Leonhard Prickler: Das älteste Urbar der Grafschaft Forchtenstein von 1500/1510.* Eisenstadt, 1998. XXXVI.

Ha apai oldalról kezdjük a felmenők vizsgálatát, a legelső ág a Weispriach-ősöket ábrázolja, az ükapától, Burkhardtól kezdve. Ha őt az eddig megjelent legrészletesebb, a *Neue Siebmacher* 2. alsó-ausztriai kötetében megjelent Weispriach leszármazási listán keresné valaki, akkor máris gondban lenne. Ezen ugyan szerepel egy Burkhard, de neki nincs Sigmund nevű fia, hanem Bernhard. Sigmund csupán Burkhard dédunokájaként szerepel ezen a genealógián.¹⁰ A Siebmacher adatai azonban nem tekinthetők teljesen megbízhatónak, Judith nagyapjának, Ulrich von Weispriachnak halálát például tévesen teszi 1503-ra.¹¹ Az is nehezen hihető, hogy az a rövid időszak, ami Burkhard és Sigmund között volt, lehetőség adott volna három generáció megszületéséhez és felcseperedéséhez is.¹² Alfred Strnad később komoly kritikával élt ezzel a családfával szemben, és megalkotta saját változatát. Ez alapján a Siebmacher-féle változatban szereplő (I.) Burkhard fia, II. Burkhard azonosítható az őstáblán szereplő Burkharddal, s az ő fia Sigmund.¹³

Bár az őstábla Burkhard feleségét Sophia von Auerspergnek hívja, s a Siebmacher-féle Weispriach-családfa is szerepeltet egy ugyanilyen nevű hölgyet az említett Bernhard hitveseként, a forrásokban Burkhard nejét 1427-ben Anna Liechtenstainernek hívták.¹⁴ Ez önmagában nem tenné feltétlenül tévéssé Sophia von Auersperg szerepeltetését, hiszen Sigmund legfiatalabb fivére, Burkhard 1420 és 1423 között születhetett, apjuknak tehát volt ideje újranoősülni, a gyermekek anyjának halála esetén, azonban annyira gyanússá teszi, hogy ezek után nem érdemes önmagában az őstábla állítására hivatkozni, csak kritikai megjegyzésekkel.¹⁵

Ezek után rá lehet térni a következő generációkra, Sigmundra, a fiára Ulrichra és unokájára, Johannra. Velük kapcsolatban már szerencsére elegendő mennyiségben állnak rendelkezésre levéltári források. Sigmund 1458-tól adatható Kabold zálogbirtokosaként.¹⁶ 1471-ben is a kezében volt, s úgy tűnik gond nélkül birtokolta annak ellenére, hogy előbb

Frigyes császár, majd Mátyás király párthívének számított.¹⁷ 1483-ban pedig a nemrég kinevezett soproni ispán, Andreas von Weispriach Kaboldból írt levelet a soproni tanácsnak.¹⁸ Tudjuk, hogy Sigmundnak volt ilyen nevű fia.¹⁹ 1488-ban pedig ugyanez az Andreas fivérével, Ulrich-kal együtt segítséget nyújtott Mátyás királlyal szembekerült rokonuknak, Vitovec Györgynek, emiatt a király elvette tőlük Kaboldot.²⁰ Ezt később visszazerték.²¹ Ulrich fia volt az a Johann (a forrásokban gyakran Hans) von Weispriach, aki Judith von Weispriach apjaként szerepel az őstáblán.²² Megállapítható tehát, hogy a Weispriach-ágot a legkorábbi ősökkel kapcsolatos bizonytalanság ellenére nagyon pontosan szerkesztette meg az őstábla készítője.

Ezután rá lehet térni a Schweinpeck-ágra. Sigmund von Weispriach feleségét az őstábla készítője Barbara Schweinbeckh von Luetenbergnek nevezi. A Siebmacher-féle genealógia alapján ez az ág is helyes adatokat tartalmaz: Barbara valóban Georg Schweinpeck és Dorothea von Egg gyermeke volt. Azonban adódik a kérdés, hogy ennek a pontosságnak az oka nem csupán abban keresendő-e, hogy ezt az őstáblát is felhasználták a Siebmacher-féle családfa összeállításakor? Azonban erre utaló nyom nincs: a Weispriach-genealógia elkészítéséhez az Udvari kamara, a Belügyminisztérium, a Német Lovagrend és Alsó-Ausztria tartományi levéltárát használta, illetve egy korábbi családtörténeti tanulmányt, a Harrach levéltár azonban ekkor még családi kezelésben volt, és bécsi palotájukban őrizték.²³ Áruklodó továbbá, hogy Weispriach-ágon nem egyezik az őstábla a Siebmacher-féle adatokkal. További nehézséget okoz, hogy a Siebmacher-féle adatokat nem egyeztetették egymással a különböző családok tárgyalásánál, így a Schweinpeckek felsorolásakor Christof Schweinpeck és Christina Stadler Eva nevű lányának férjeként tüntették fel Sigmund von Weispriach-ot.²⁴ Abban biztosak lehetünk, hogy Sigmund feleségét Barbarának hívták.²⁵

¹⁰ *J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch* Bd. 4, Abth. 4. Niederösterreichischer Adel 2. Abth. S-Z. (Bearbeitet von Dr. Johann Baptist Witting.) Nürnberg, 1918. 530.

¹¹ 1505 júliusában még életben volt: ÖStA HHStA Reichskanzlei. Maximiliana 15. Konv. 3. fol. 3.

¹² Burkhard mellett az 1390–1405-ös évszámok szerepelnek, Sigmund fivére, az ifjabb Burkhard pedig 1437-ben iratkozott be a bécsi egyetemre. *Siebmacher*: i. m. 530. ill. *Alfred A. Strnad*: Zur Kardinalserhebung Burkhard von Weißbriach. *Mitteilungen der Gesellschaft für Salzburger Landeskunde*, 106 (1966) 181–246, itt: 192–193.

¹³ Sigmund Burkhard salzburgi érsek féltestvére volt: Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (MNL OL) Diplomatikai Levéltár (a továbbiakban: DL) 33809., ÖStA HHStA AUR 1464 VIII 17: http://monasterium.net/mom/AT-HHStA/SbgE/AUR_1464_VIII_17/charter, megtekintve: 2014. 11. 17. Sajnos a Strnad által készített családfa sem teljesen pontos, ugyanis Sigmund fiait, Andreast és Ulrichot a család egy másik ágán szerepeltette, átvéve a korábbi szakirodalom állításait. *A. Strnad*: i. m. 188. Neues allgemeines Deutsches Adels-Lexicon IX. Leipzig, 1870. 512–513.

¹⁴ *Siebmacher*: i. m. 530. *Joseph Chmel*: Geschichte Kaiser Friedrichs IV. und seines Sohnes Maximilian I. I. Hamburg, 1840. 486. Ezt az adatot vette át Herbert Klein is a III. Burkhardról írt szócikkében: *Herbert Klein*: Burchard von, vor Weisspriach. In: *Neue Deutsche Biographie* 3. Berlin, 1957. 27–28.

¹⁵ *A. Strnad*: i. m. (12. jegyzet.) 192.

¹⁶ *Házi J.*: i. m. I/4. nr. 376. (305–306.)

¹⁷ 1471-re: *Házi J.*: i. m. I/5. nr. 351. (303–306.). Kabold történetének ezt az időszakát lásd: *Walter Feymann*: Geschichte der Herrschaft Kobersdorf/Burgenland von ihren Anfängen bis zur Übernahme durch Fürst Palatin Paul Esterhazy. Disszertáció. Wien, 1970. 42–49.

¹⁸ *Házi J.*: i. m. 6. k. nr. 21. (22–23.)

¹⁹ *Házi J.*: i. m. 5. k. nr. 378. (220–331.) ill. ÖStA HHStA AUR 1478–1480 (http://www.mom-ca.uni-koeln.de/mom/AT-HHStA/SbgE/AUR_1478-1480/charter, megtekintve: 2014. 09. 08.)

²⁰ *Jakob Unrest*: Österreichische Chronik. Herausgegeben von Karl Grossmann. Monumenta Germaniae Historica. Scriptores rerum Germanicarum Nova Series Tomus XI. Weimar, 1957. 180–181. A Vitovecek elleni királyi hadjáratra lásd bővebben: *Péterfi Bence*: Korvin János zagorjei öröksége. A Vitovec-fivérek ellen vezetett 1488. évi hadjárat és háttere. In: *Micae Mediaevales III. Fiatal történészek dolgozatai a középkori Magyarországról és Európáról*. (Szerk. Gál Judit et al.) Bp., 2013. 167–179, különösen 171–176.

²¹ Andreas és Ulrich 1494-ben már ismét Kabold urainak mondják magukat. ÖStA HHStA AUR 1494. XI. 10. (http://www.mom-ca.uni-koeln.de/mom/AT-HHStA/SbgE/AUR_1494-1504.28/charter, megtekintve: 2014. 09. 08.)

²² *Házi J.*: i. m. II. rész 6. k. nr. 259. (354–359.)

²³ *Siebmacher*: i. m. 531. *Ferdinand Menčik*: Gräfl. Harrachsches Archiv in Wien. In: *Archivalien zur neueren geschichte Österreichs I*. Wien, 1913. 323–445, itt: 326, 445.

²⁴ *Siebmacher*: i. m. 116.

²⁵ ÖStA HHStA AUR 1478–1480 (18. jegyzet.)

 Sigmund von Christians	 Ischia von Linsingen	 Georg Jesurun Bulch zu Linsingen	 Dorothea von Egg	 Hofward von Jochimsdorf	 Dorothea von Jochimsdorf	 Kunig von Linsingen zu Vallsarina	 Blanca Poliziana von Quarto
---	---	--	---	---	---	--	---

Sigmund
Gott von
Christians

Barbara
Jesurunbulch
von
Linsingen

Ludwig
von
Jochimsdorf

Eleonora
grotte von
Linsingen

Valerius
von
Christians

Georg
von
Jochimsdorf

Adam von
Christians

Georg
von
Linsingen
zu
Vallsarina

Nicolaus von Lognuy	Helena Gorguths	Janos von Bathory	Elisabetha von Ginnar	Hanslaus Enggel von Bathory	Anna Lochyn	Ladislauß Sulfsy	Maria Mayladia
---------------------------	--------------------	----------------------	-----------------------------	--------------------------------------	----------------	---------------------	-------------------

Stephan
von
Lognuy

Anna von
Bathory

Ulbricht
Enggel von
Bathory

Elisabetha
Sulfsy

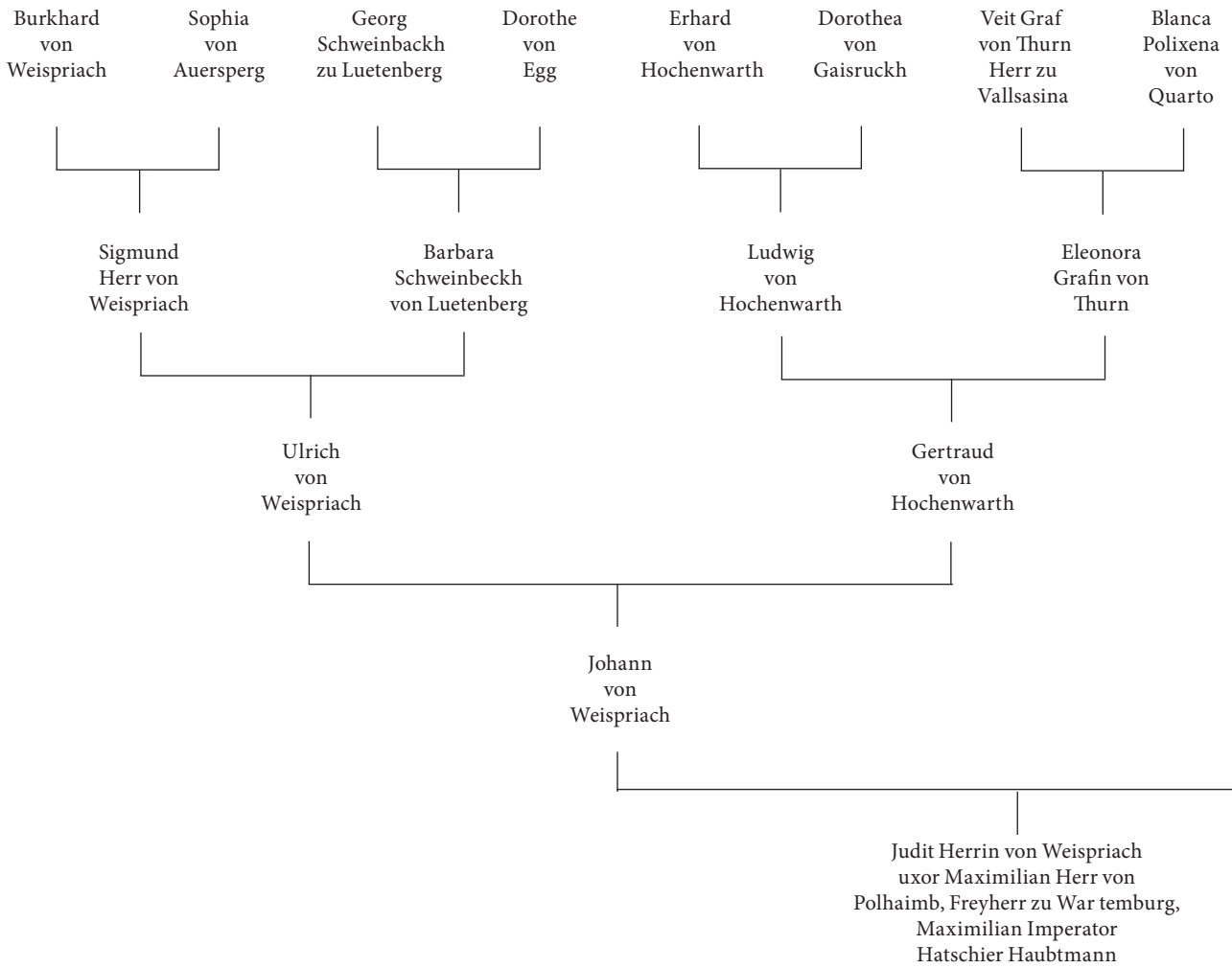
Ulbricht
von
Lognuy

Elisabetha
Enggel
von
Bathory

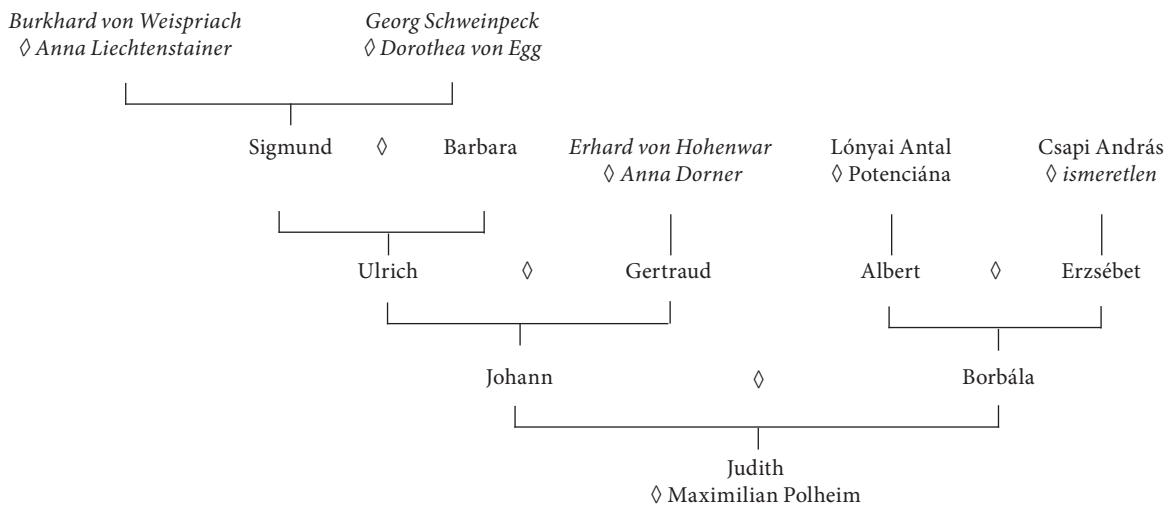
Barbara von
Lognuy

Von Anst.
Similiani Gnn
v. d. Warden
Falsch von Gaidel

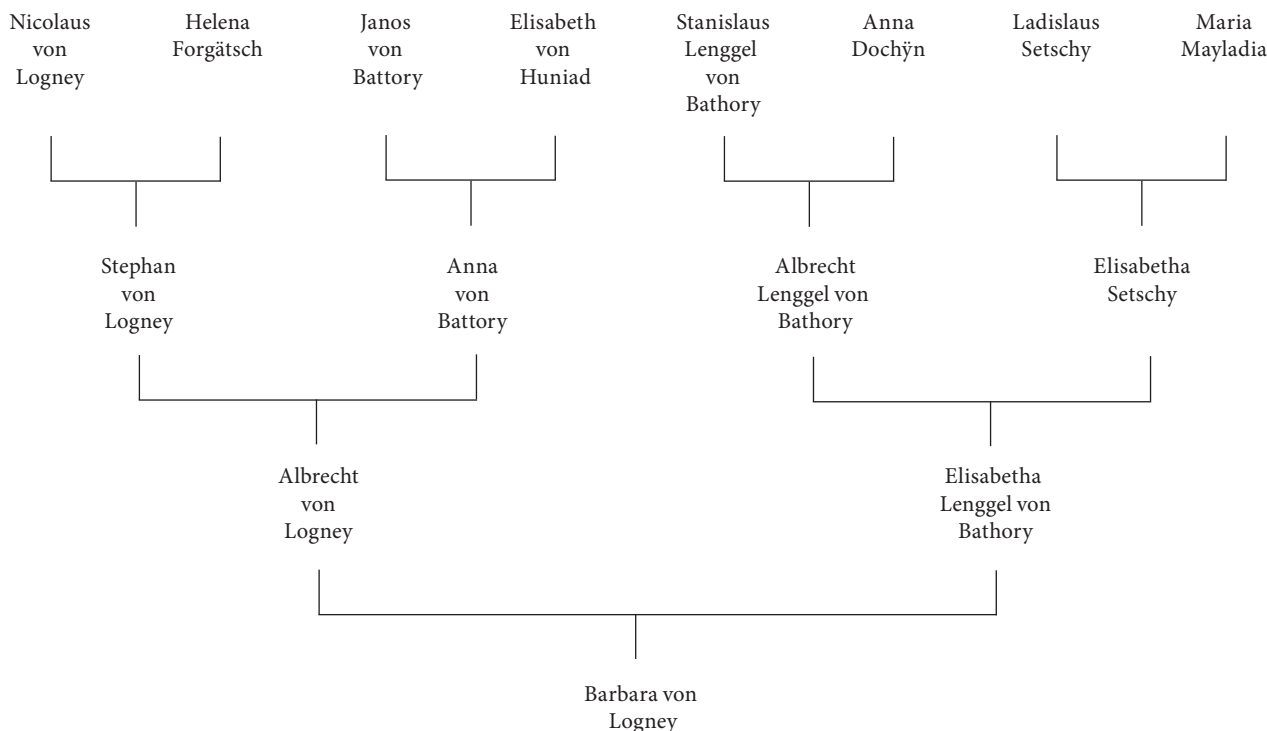
Judith von Weispriach őstáblája

Rekonstruált őstábla
kurzív: bizonytalan

Judith von Weispriach őstáblája (folytatás)

Apósa esetében is valószínűbbnek tűnik a Georg Schweinpeck név, mint a Christof, előbbi létezésére ugyanis vannak kortárs források.²⁶

A Hohenwart-ág esetében okvetlenül meg kell jegyezni, hogy annak ellenére, hogy az egész őstáblán nem található olyan nő, akiről annyi írott forrásunk lenne Magyarországon, mint Ulrich von Weispriach feleségéről, Gertraudról, ezekben a kor szokásainak megfelelően mindig férje családnévvel említik, vagy pedig úgy hivatkoznak rá (illetve Gertraud is önmagára), mint Ulrich von Weispriach özvegye. Adódik a kérdés: honnan származik az adat, hogy Gertraud a krajnai származású Hohenwart család tagja? A legkorábbi, általam ismert forrás Hieronymus Megiser monumentális Karintia-története.²⁷ Ez a munka azonban csak 1612-ben jelent meg, korántsem tekinthető kortárs forrásnak, így állítása önmagában állva nem zár ki minden kétséget. Első látásra a Hohenwartok levéltára sem segít, ugyanis az oklevelekben

nem található Gertraud nevű családtag.²⁸ Azonban Anna Hohenwart 1444. évi²⁹ és Abel Hohenwart 1553. évi³⁰ oklevele, pontosabban a pecsétjeik címerképei feltűnően hasonlítanak Gertraud egyik 1512-ben kiadott oklevelén található pecsét címerképéhez.³¹ Ezzel bizonyítást nyert, hogy Ulrich von Weispriach felesége valóban Hohenwart-lány volt.

Az őstábla állítása szerint apja Ludwig von Hohenwart, anyja Eleonora von Thurn. Itt máris komoly eltéréseket tapasztalhatunk a Siebmacherben közölt adatoktól, ahol Weispriachné apjaként Erhardot, anyjaként pedig egy bizonyos Anna Dornert adtak meg. Erhard szerepel az őstáblán is, mint Gertraud nagyapja, feleségét azonban ott Dorothea von Gaisruckhnak hívták. További problémaforrás, hogy a Hohenwart-levéltár családtörténeti gyűjteményében egymással nem egyező családfák és genealógiai felsorolások találhatóak, azaz a későbbi századok kutatói már nem tudták pontosan rekonstruálni a Hohenwartok leszármazását. Az egyik

²⁶ A teljesség igénye nélkül: RI XIII H. 12 n. 1, in: Regesta Imperii Online, URI: http://www.regesta-imperii.de/id/1440-02-06_1_0_13_12_0_1_1 (Megtekintve: 2014. 11. 04.), [RI XIII] H. 14 n. 313, in: Regesta Imperii Online, URI: http://www.regesta-imperii.de/id/1445-09-22_1_0_13_14_0_313_313 (Megtekintve: 2014. 11. 04.), ÖStA HHStA AUR 1451 IX. 2. (http://monasterium.net/mom/AT-HHStA/SbgE/AUR_1451_IX_02/ charter, megtekintve: 2014. 11. 04.)

²⁷ Hieronymus Megiser: *Annales Carinthiae*. Leipzig, 1612. 1125–1126.

²⁸ ÖStA AVA Familienarchiv Hohenwart Kt. 1. Haupt Repertorium, 14. saeculum/nr. 2–26. (1430–1495) ill. 15. saeculum/nr. 3–11. (1516–1535), Sammlung der Hohenwart'schen Familien-Schriften. Ezeknek az oklevélmásolatoknak az eredetije: Kt. 16. Urkunden 1429–1495, Kt. 17. Urkunden 1506–1754. 17–21.

²⁹ ÖStA AVA Familienarchiv Hohenwart Kt. 16. 3.

³⁰ ÖStA AVA Familienarchiv Hohenwart Kt. 17. 21.

³¹ MNL Győr-Moson-Sopron Megyei Levéltár DL. 2508.

családfa szerint Gertraud Erhard lánya, testvérei Andreas, Stephan és Sophia. Erhardnak két felesége volt, Dorothea, Nikolaus Pläsel lánya illetve az említett Anna Dorner. Ludwig von Hohenwart pedig az említett Stephan fia, felesége pedig Eleonora Thurn.³² Egy másik családfa Erhard dédunokájaként tünteti fel, aki Stephan fiától, Erhardtól származott, Ludwig pedig az ő nagybátyja volt.³³ Utóbbi esetben Gertraud elhelyezése biztosan hibás, ugyanis ez esetben a 16. század második felében kellett volna élnie. Levéltári források alapján Erhardról tudjuk, hogy III. Frigyes szolgálatában állt, 1457-ben ő volt Cilli várnagya és a császár tanácsosa, 1461 februárjában viszont már nem volt az élők sorában.³⁴ Ezek az adatok próbára teszik mind a Siebmacher, mind pedig az őstábla állításait. Előbbit azért, mert ha Erhard von Hohenwart 1460-ban meghalt, akkor Gertraud sem születhetett sokkal később, ami azt jelenti, hogy az Ulrich von Weispriachtól származó gyermekeinek születése idején már jócskán elmúlhatott harminc éves (1512-ben fiai még kiskorúak voltak), ami nem épp a legkedvezőbb kor az egymást követő gyermekszülésekhez (három fia és több lánya is született Ulrichtól).³⁵ Amennyiben viszont lánya helyett unokája volt Erhardnak, születését későbbre is helyezhetjük. Azonban egy 1466-ban kelt oklevél csak Andreas és Stephan nevű fiairól számol be, az ő édesanyjukat pedig Dorothea Plästnak hívták, akinek apját Nikolausnak hívták.³⁶ Andreastól maradt fenn 1489-ben átírt végrendelet, ebben pedig nem említi, hogy van két lánya, ám más forrásokból tudjuk, hogy az ő nevük Margarethe és Agnes.³⁷ A bizonytalanságok ellenére még mindig valószínűbb, hogy Gertraud Erhard lánya volt, mint Ludwigé, ugyanis ilyen nevű családtagot csak a 16. század elejéről ismerünk. A források megerősítik az első Hohenwart-családfa állításait, miszerint ő valóban Stephan fia, az említett Margarethe unokatestvére, feleségét pedig Eleonorának hívták.³⁸ Összegzésképp

elmondható, hogy a Hohenwart-ág esetében az őstábla készítője számos hibát vétett. Mivel Ludwig és Eleonora feltüntetése tévedésen alapszik, ezért Eleonora őseivel nem szükséges most részletesen foglalkozni, hiszen nem felmenőik Judith von Weispriachnak.³⁹

Immár sor kerülhet a magyar szempontból fontosabb anyai ágra. Johann von Weispriach felesége ugyanis Lónyai Borbála volt, aki az őstábla tanúsága szerint olyan neves családok leszármazottja volt, mint a Forgács, a Bátori, a Hunyadi, a Dóci⁴⁰, a Szécsi vagy a Majláth. Azonban ha elkezdjük összevetni az őstáblát a magyar genealógiai irodalomban szereplő családfákkal, szinte azonnal problémák tömkelege jelentkezik. E munkák közül leginkább Engel Pál táblázataira lehet támaszkodni, ám mivel azok véget érnek a 15–16. század fordulóján, bármily elavult is helyenként, nem hagyhatjuk figyelmen kívül Nagy Iván monumentális munkáját sem. A legegyszerűbbnek a Lónyai-ág ellenőrzése tűnik, mivel e családról részletes leszármazási ábrák találhatóak mindkét fent említett műben. Az őstábla szerint Borbála apja Albert, nagyapja István, dédapja pedig Miklós. Engelnél azonban nem szerepel Albert, míg Nagynál szerepel ugyan, de gyermekei közt nem található Borbála nevű.⁴¹ Ráadásul utóbbi helyen Albert feleségének, Erzsébetnek családneve nem Bátori, se nem *Lengyel* (Lengyel), hanem Csapi. Engelnél azonban a Naményi-ágban található egy Miklós, azonban az ő legközelebbi István nevű rokona a táblázat szerint nem a fia, hanem az unokaöccse. Azonban az egyik hivatkozásul használt 1454-ben kelt oklevélben Naményi Miklós a saját és István fia nevében ősi birtokaik elfoglalása ellen tiltakozik.⁴² Meg kell jegyezni, hogy Engel másik hivatkozásában valóban szerepel László fia István, ezért Miklós unokaöccsét sem törölhetjük a családfáról.⁴³ Velük egy időben élt ugyan egy másik Lónyai Miklós, de ő nem a Naményi-ághoz tartozott, ezért feltehetőleg Naményi Miklós és fia szerepelnek az őstáblán, vagyis Lónyai Albertben István fiát sejtethetjük.⁴⁴

Van azonban egy igen komoly ellenérv ez ellen a hipotézis ellen. Nevezetesen az, hogy miközben olyan forrás nincs birtokunkban, amely Albertet, mint István fiát nevezi meg, olyan igen, amely Lónyai Antal fia Albertről szól. Mivel ez egy eredeti, 1476-ból fennmaradt oklevél, szó sem lehet másolás közben elkövetett tévedésről. Ezért jelenleg arra mutatnak jelek, hogy Albert mégsem Naményi Miklós és István leszármazottja, tehát az őstábla, bár az első két generációt tekintve pontos, tévesen kapcsolta őket össze Alberttel. Engel Pálnak ugyan tudomása van Antalról, azonban nem helyezte el

³² ÖStA AVA Familienarchiv Hohenwart Kt. 3. Genealogische Tabellen der Herren von Hohenwarth Tab. I–II.

³³ ÖStA AVA Familienarchiv Hohenwart Kt. 3. E dobozban a családfák mellett különféle, darabszinten jelöletlen, eltérő korokban (1711–1931) készült genealógiai feljegyzések is találhatóak, némelyikük Eleonora von Thurn lányaként tünteti fel Gertraudot, némelyikük Erhard második házasságából származó gyermekként.

³⁴ 1457: RI XIII H. 13 n. 398, in: Regesta Imperii Online, URI: http://www.regesta-imperii.de/id/1457-10-28_1_0_13_13_0_399_398 (Megtekintve: 2014. 11. 09.). 1461. február 10-én már néhaiként említik: Chmel n. 3850, in: Regesta Imperii Online, URI: http://www.regesta-imperii.de/id/1461-02-10_1_0_13_0_0_3849_3850 (Megtekintve: 2014. 11. 09.).

³⁵ *Paul-Joachim Heinig*: Kaiser Friedrich III. (1440–1493) Hof, Regierung und Politik I. Köln–Weimar–Wien, 1997. 226.

³⁶ RI XIII H. 22 n. 110, in: Regesta Imperii Online, URI: http://www.regesta-imperii.de/id/1466-03-27_1_0_13_22_0_110_110 (Megtekintve: 2014. 11. 09.). ÖStA AVA Familienarchiv Hohenwart Kt. 1. Sammlung der Hohenwart'schen Familien-Schriften 48–49.

³⁷ A végrendelet: ÖStA AVA. Familienarchiv Hohenwart Kt. 2. Andre Hohenwarter 1489. A lányok: ÖStA AVA. Familienarchiv Hohenwart Kt. 1. 14. saeculum/nr. 26.

³⁸ ÖStA AVA. Familienarchiv Hohenwart Kt. 2. Urkunden in Abschrift. Abgeschrift zwischen Margretten, Andreen Hohenwartters salligen Tochter und Ludwigen Hohenwartter... Az eredeti okmány 1509. február 1-én kelt, ezt a másolatot 1796-ban készítették. 1540-ben Ludwig már nem élt, de özvegye még igen. ÖStA AVA. Familienarchiv Hohenwart Kt. 1. 15. saeculum/nr. 6.

³⁹ Megemlítjük ugyanakkor, hogy az őstábla adatai a von Thurn zu Valsassina-ág esetében megegyeznek a Siebmacher adataival: *Siebmacher*: i. m. 354.

⁴⁰ Anna Dochiin

⁴¹ *Engel Pál*: Középkori magyar genealógia. In: Magyar középkori adattár. CD-ROM Bp., 2001. Lónyai. *Nagy Iván*: Magyarország családai czimerekkel és nemzékrendi táblákkal. VII. köt. Pest, 1860. 158.

⁴² A zichy és vásónkeői gróf Zichy-család idősb ágának okmánytára IX. (Szerk. Kammerer Ernő.) Bp., 1899. nr. 332. (446–447.)

⁴³ DL 13312. Szintén említik: DL 14046. Végrendeletet is hagyott 1448. szeptember 18-án. DL 54908.

⁴⁴ Nagy Ivánnál Albert ugyanezen az ágon szerepelt, de ott Naményi Miklós fiaként tüntették fel. *Nagy I.*: i. m. 158.

a családfán. Tudjuk azonban, hogy legtöbbször Lónyai András, László és György társaságában tűnt fel az oklevelekben, ezért valószínűleg a család azon ágához tartozott, ahová Nagy Iván helyezte.⁴⁵

Lónyai Albert⁴⁶, bár egy északkelet-magyarországi család gyermekeként látta meg a napvilágot, komoly udvari karriert futott be előbb udvari palotásként,⁴⁷ majd máramarosi ispánként⁴⁸ és zenggi kapitányként,⁴⁹ végül velencei követként.⁵⁰ Szlavóniába nősült, szentléleki Kasztellánfi Ákos özvegyét, Erzsébetet vette feleségül, így erősen kötődött a nyugati határszélhez, de egyéb lehetőségeit is igyekezett kihasználni.⁵¹ Valószínűleg ez és Albert udvari kapcsolatai tette lehetővé, hogy Hans von Weispriach, akinek tevékenysége eddigi ismereteink szerint sosem terjedt ki a Dunától keletre eső országrészre, mégis egy Lónyai-lányt vett feleségül.⁵²

Lónyai Antalról nem sok forrás áll rendelkezésünkre, felesége nevét ismerjük (Potenciána)⁵³ ezért Battory (Bátori) Annával való azonosítását nem lehet jelenleg megerősíteni.

Lónyai Albert feleségének pontos kiletét még nem ellenőriztük. Mint említettem, Nagynál Csapi Erzse szerepel, a Siebmacher pedig lengyeltóti Lengyel Erzsébetként azonosítja.⁵⁴ Egyik sem fedti teljesen az őstábla azonosítását, de szerencsére egy 1506-ban kelt oklevél segít eldönteni a kérdést. Ebben Erzsébet asszony a maga és gyermekei, Miklós, Borbála és Katalin nevében tiltakozik amiatt, hogy Török Lászlót és Csapi Annát be akarták vezetni Csapi András Zala és Somogy megyei örökségébe.⁵⁵ Nem csak Erzsébet tiltakozott ez ellen, hanem bajnai Bot János özvegye, Apollónia is, akiről tudjuk, hogy szintén Csapi-leány volt.⁵⁶ Fönnmaradt emellett Csapi

András 1465-ben kelt végrendelete, amelyben lányaira hagyja birtokait, Ilonára, Annára, Erzsébetre és Apollóniára.⁵⁷ Ezekből az adatokból kétségtelenné válik, hogy Lónyai Albert felesége a zalai Csapi családból származott, ami azt jelenti, hogy az őstábla e része csupán Erzsébet keresztnévét illetően felel meg a valóságnak, őseit illetően tényleg vezetési használatát. Emiatt jelen írásomban nem térek ki az őstábla Szécsi-ágára sem, mivel az iraton való szereplésük hibán alapszik.⁵⁸

Tanulságok

E hosszadalmas vizsgálat meglehetősen sovány eredményt szült. Az őstábla alsó része, valamint a Weispriach-ág ugyan pontos, a Schweinpeck-ág is annak tűnik, a Hohenwart-ág pedig részben az, de a magyar ágak szinte teljesen használhatatlanok. A legnagyobb pontosságot ott tudta elérni a készítő, ahol jó forrásadottságok voltak, tehát a fiatalabb nemzedékeknél, illetve a birodalmi eredetű családoknál. A magyar oldalon, de különösen Csapi Erzsébet felmenőinél elkövetett hibák a történezt bizalmatlanná teszik a tábla minden olyan állításával szemben, amelyet nem tud kortárs forrászövegek adataival megerősíteni. Néhol olyan érzésünk lehet, hogy egyes esetekben (főleg a Hunyadiaknál, a Bátoriaknál és a Majláthoknál), a 17-18. századi készítő célja csupán az általa ismert híresebb magyar családokkal való rokonítás volt. Ennek folyományaként megállapítható, hogy a vizsgált őstáblához hasonló, nem kortárs, hanem későbbi családfák használatával nem lehet megspórolni az oklevelek és egyéb kortárs levéltári források alapján összeállított táblázatokat. A forráshiány miatt meglévő „fehér foltokat” pedig csak akkor szabad egy ilyen őstáblából vagy családfából kinyert adattal kiegészíteni, ha azt az adatot nem cáfolják a kortárs kontrollforrások, és a családfa, vagy annak azon része, ahonnan az adatot nyertük, nem számít katasztrofálisan pontatlannak. Ám még ebben az esetben meg kell említeni, hogy levéltári jelzetek híján a feltételezés csupán hipotetikus.⁵⁹

⁴⁵ DL 66976, 66981. Nagy Iván két Antalról is tud, az egyiket Domokos fiának, a másikat István vitéz leszármazottjának tartotta. István vitéz ágán helyezte el Lónyai Menyhértet és Jánost is, akikről tudjuk, hogy Albert fivérei. *Nagy I.*: i. m. 159. Vö.: DL 101108.

⁴⁶ Életére nézve legbővebben: *Karácsonyi János*: Az első Lónyayak. Családtörténeti tanulmány. Nagyvárad, 1904. 63–71.

⁴⁷ *Házi J.*: i. m. I. 6. nr. 30. (30–31.)

⁴⁸ MNL OL Diplomatikai Fényképgyűjtemény (a továbbiakban: DF) 216741

⁴⁹ Lónyay Albert velencei követségei 1501–1515. Közlemények a velencei állami levéltárból. In: *Magyar Történelmi Tár XXII.* (Második sorozat 10.) Bp., 1877. 1–44, itt: 10. (1501), Ragusa és Magyarország összeköttetésekének oklevéltára. (Szerk. Gelcich József.) Bp., 1887. 421. (1511)

⁵⁰ Velencei követség (1501–1504, 1507, 1515): Lónyay Albert velencei követségei i. m. 3–44. 1487-ben Mátyás király képviselőként Franciaországban is járt (*Karácsonyi J.*: i. m. 110–111.) 1510-ben II. Ulászló ismét odaküldte, azonban még odaérkezése előtt visszahívta. Lónyay Albert velencei követségei i. m. 7.

⁵¹ A Lónyayiaknak voltak szlavóniai birtokaik is a középkorban. *Karácsonyi J.*: i. m. 20–22, 55, 64–65. 1488-ban Albert kísérletet tett az ország középső részén birtokos Sári Máté és András birtokainak megszerzésére. Ezt terve szerint megosztotta volna Korlátkövi Osváttal, akit a királyi udvarból ismert, de végül nem tudta megszerezni a Sári-jóságokat. *Neumann Tibor*: A Korlátköviék. Egy előkelő család története és politikai szereplése a 15–16. században. Győr, 2007. 40, 50, 52.

⁵² Megismerkedésük körülményeiről valamivel bővebben egy másik, készülő tanulmányomban írok: *Csermelyi József*: Egy 16. századi soproni ispán, Hans von Weispriach életútja 1550-ig. *Soproni Szemle*, 69 (2015) 8–15.

⁵³ A zichi és vásonkeői gróf Zichy-család idősb ágának okmánytára XII. (Szerk.: Lukács Pál.) Bp., 1931. 304. (nr. 244.)

⁵⁴ *Siebmacher*: i. m. 531.

⁵⁵ DL 75733

⁵⁶ *Engel P.*: i. m. Bot rokonsága 3. tábla: Bot (bajnai)

⁵⁷ Zala vármegye története. Oklevéltár második kötet (1364–1498). (Szerk. Nagy Imre–Véghely Dezső–Nagy Gyula.) Bp., 1890. nr. 303. (582–584.)

⁵⁸ Nem is beszélve arról, hogy sem a felsőlendvai, sem a gálszécsi, sem pedig a rimaszécsi Szécsiek családfáján nem szerepel a 14–15. század fordulóján olyan László, akinek utódai lettek volna. *Engel P.*: i. m. Baksa rokonsága 10. tábla: Szécsi (Gálszécsi), Balog nem 3. Szécsi 1. tábla, Balog nem 3. Szécsi 2. tábla: felsőlendvai ág, Balog nem 3. Szécsi 3. tábla: rimaszécsi ág.

⁵⁹ A teljesség kedvéért, bár nem újdonság, de azt is meg kell állapítani, hogy a levéltári kutatást nem helyettesítheti a Neue Siebmacher osztrák köteteknek, vagy a magyar családtörténeti munkáknak, genealógiai táblázatoknak a használata, mivel még a legjobb művekben is akadhatnak hiányok, pontatlanságok, sokszor nem közölnek egy családfa felállításához szükséges információkat, máskor pedig egészen téves vagy elavult adatokkal dolgoztak. Jó példa erre az említett Hohenwart családtörténeti gyűjtemény (33. jegyzet.), amely ráadásul darabszintű jelzetek híján elég nehezen kezelhető és hivatkozható anyag.